

Tvång i vården

att förebygga tvångsåtgärder och våld med Safewards

Veikko Peltö-Piri
RFMA den 25 aug 2022

Varför Safewards Sverige?

2016-17: Analys av patientintervjuer och egen erfarenhet.

Patienter upplever ofta att;

- psykiatriska avdelningar är icke-rehabiliterande och tråkiga ställen.
- personal inte pratar med patienter.
- de inte vet vilken vård de får eller om de vårdas frivilligt eller inte.

I sämsta fall har man varit utsatt, eller rädd för;

- våld.
- trakasserier.
- tvång.

Rättighetsbaserad psykiatri

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- FN:s Konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.
- FN:s konvention om barnets rättigheter.

EU-resolution

Parliamentary Assembly. Ending coercion in mental health: the need for a human rights-based approach. European union, Resolution 2291 (2019).

EU-nätverk

Fostering and Strengthening Approaches to Reducing Coercion in European Mental Health Services. www.fostren.eu

Psykiatrin som “tvångskontext”

- Tvångskontext (Stefan Sjöström).
 - Tvångsvård.
 - Tvångsåtgärder.
 - Informellt tvång.
 - Öppenvård med särskilda villkor (tvång i öppenvård).
- Tvångskontexten påverkar patienten negativt även när tvång inte används.
- Trauma hos patienter; symptom som sällan uppmärksammas eller behandlas.
- 47 % av personalen har upplevt våld under de senaste sex månaderna, leder till sjukskrivningar och ibland symptom förknippat med trauma.

- Satsning, 2010-2012: Bättre vård, mindre tvång (ej evidensbaserade metoder).
- Funktionsrätt Sverige, 2022: Alla partier vill stärka skyddet för tvångsvårdade!
- Tvångsåtgärder ligger kvar på samma nivåer över tid.
 - Behandling, ökat något.
 - Fastspänning, minskat något.
 - Avskiljning, stabilt.
- Öppenvård med särskilda villkor, 2008: Ökat antalet tvångsvårdsdygn.

Informellt tvång i Sverige

- Övertalning
- Utnyttjande av den personliga relationen
- Belöning
- Hot
- Att lura patienten
- Uppfostrande attityd
- Användning av regler och rutiner

Safewards i Sverige

- Har testats på två psykiatriska avdelningar i Göteborg.
- Stor minskning av tvångsåtgärder (75 %) och sjukskrivningar för personal (30 %) efter att fem insatser av tio införts.
- Personal och patienter medskapare i införandeprocessen.

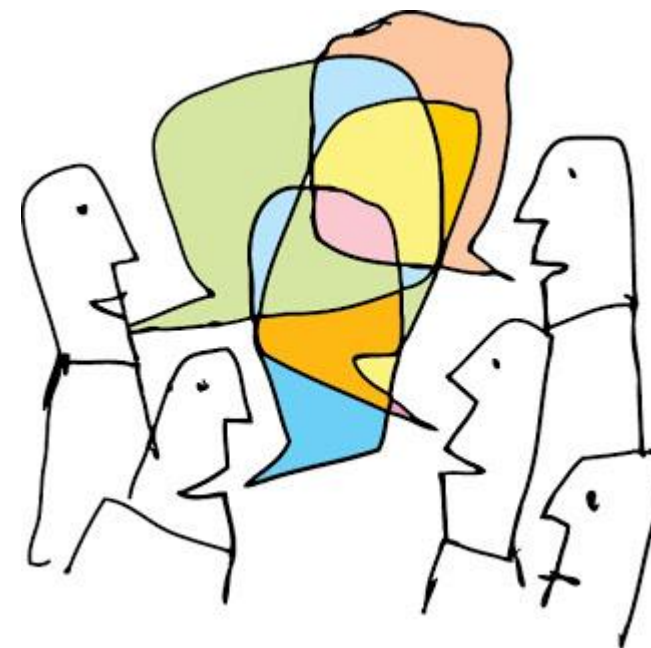

Historik Safewards

- Lanserades år 2014.
- Utvecklat av Len Bowers forskargrupp i Storbritannien
- Baserat på över 1 000 vetenskapliga studier om våldsprevention.
- Internationellt spridd, översatt till nio språk.

Safewards riskfaktorer

- Patientens symtom och bakgrund
- Patientgruppen
- Personalgruppen
- Fysiska miljön
- Regler
- Yttre miljön

Totalt 10 insatser

Insatser 1-4: Social gemenskap

Namn på insats	Våldspreventivt fokus
 1. Utskrivningshälsningar	Skapa känsla av gemenskap och ansvar Minska maktobalans Minska "vi-och-dom"-känsla Främja patienternas stöd till varandra
 2. Lära känna varandra	
 3. Gemensamma förväntningar	
 4. Gemensamt stödmöte	

1. Utskrivningshälsningar

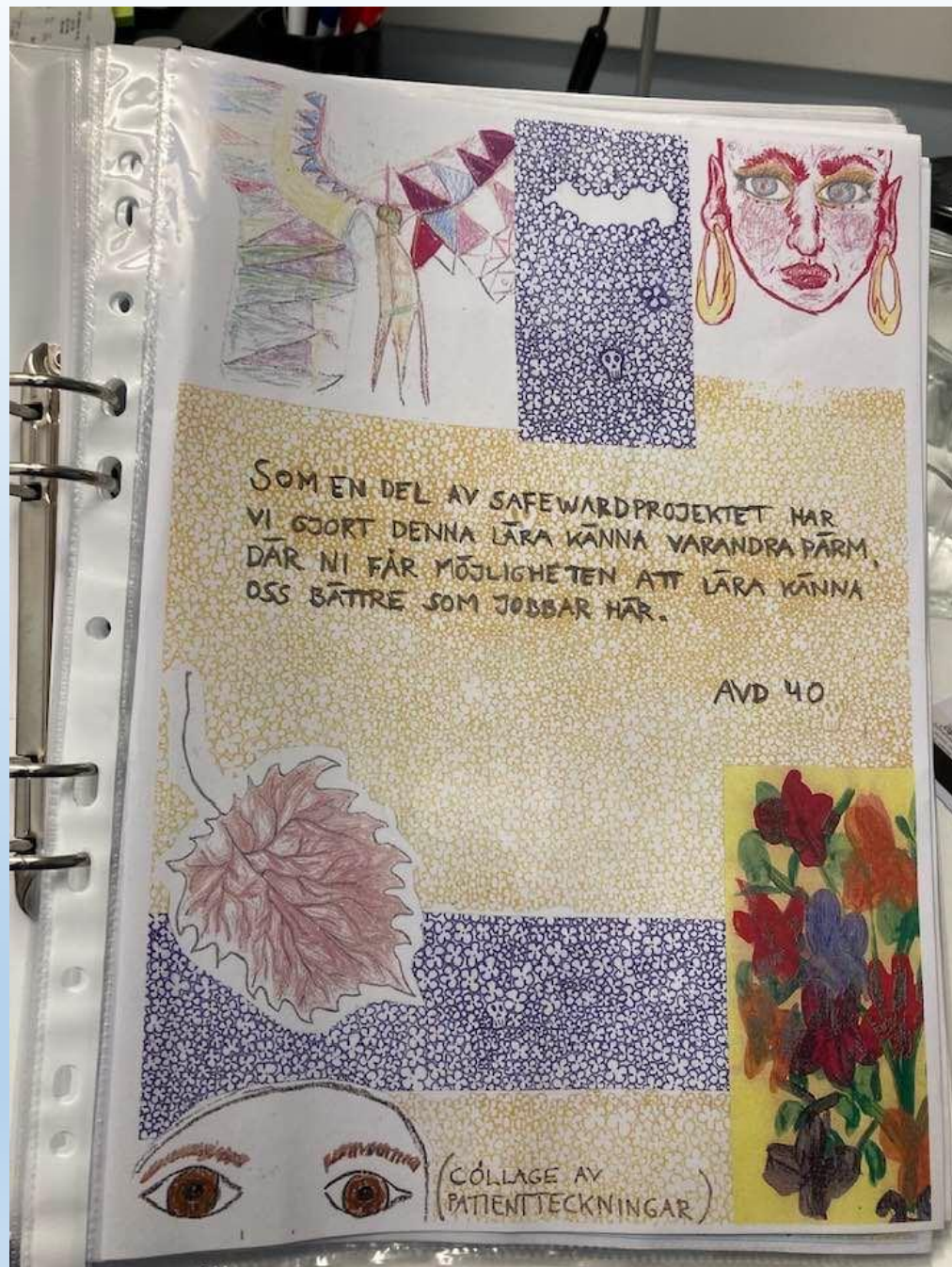
- Innan utskrivning uppmuntras patienter att skriva en positiv och hoppfull hälsning för andra patienter att ta del av.
- Anslås på avdelningen, oftast i form av post-it lappar eller "löv" på ett träd eller liknande som är målat eller uppsatt på väggen.

2. Lära känna varandra

- Personal uppger något kort och okontroversiellt om sina intressen och liknande, t.ex. favoritmat, tv-serier, sport, något man jobbat med tidigare, etc.
- Patienter som vill kan också göra detta.
- Finns samlat i en pärm eller på ett anslag på avdelningen.

3. Gemensamma förväntningar

- Avdelningsregler och rutiner formuleras med utgångspunkt från:
 - Att vi alla är människor som samtidigt vistas på avdelningen och vilka förväntningar vi generellt kan ha på varandra
 - Vilka förväntningar som patienter kan ha på personal
 - Vilka förväntningar personal kan ha på patienter
- Patienter involveras i upprättandet av Gemensamma förväntningar

GEMENSAMMA FÖRVÄNTNINGAR

Personlig omtanke

Vi är alla människor som gör vårt bästa, vi försöker komma ihåg detta i svåra stunder.

Alla ansvarar för att sköta sin personliga hygien. Många är allergiska, därför har vi inte parfym eller snittblommor

Sakkunskap

Vårdpersonal följer yrkesetiska principer, lagar, föreskrifter och medicinska riktlinjer för att ge så god och trygg vård som möjligt.

Det kan innebära att prioriteringarna under dagen ändras.

Trygghet

Vi bemöter varandra med förståelse och respekt.

Alla bär ansvar för att skapa trygghet på avdelningen. Skadegörelse, stöld och hot/våld polisanmäls. All diskriminering/kränkning är oacceptabel. Det är inte tillåtet att filma/ta kort.

Alkohol, droger och vapen är inte tillåtet.

Varken vårdpersonal eller patienter lämnar avdelningen utan överenskommelse.

För allas trygghet kommer personal omhänderta: *vassa föremål, glasföremål, plåtburkar, nötter, tändare/tändstickor, långa snören/laddare, elcigg, läkemedel.*

Vi rekommenderar alla att lämna värdesaker hemma.

Patientfokus

Vårdpersonal och patient ska ha en tydlig kommunikation kring den individuella vården - personal ska vara tillgänglig för *alla* patienter.

Det ska finnas tid för samtal, för att alla ska känna att de får framföra sina tankar utan stress och avbrott.

Alla har rätt till sin integritet och en lugn omgivning. Besök, privata samtal och gemensamma aktiviteter har därför sin plats i gemensamma utrymmen med hänsyn för varandra.

Vi ansvarar tillsammans för att hålla avdelningen så ren och fin som möjligt.

Vi önskar att alla ska känna en trygghet i att våga hänvisa till dessa förväntningarna om någon inte följer dem.

4. Gemensamt stödmöte

- Ett återkommande gemensamt möte, 1g/dag – 1g/v, med patienter och personal.
- Kan ev. kombineras med morgonsamling, patientforum eller fika.
- Patienter får möjlighet att tacka medpatienter och personal för sådant de upplevt hjälpsamt, samt erbjuda omtanke och stöd till andra patienter.
- Kan också inkludera information och förslag kopplat till avdelningen.

Insatser 5-6: Prata med och om patienter

Namn på insats	Våldspreventivt fokus
 5. Positiv rapportering	Använda språket för att främja positiv inställning Främja kunskapsbaserad förståelse Stärka trygg och vänlig avdelningskultur
 6. Vänliga ord	

5. Positiv rapportering

- I samband med rapporter, ronder och liknande används medvetet ett positivt språk om patienter.
- Beskrivningar av patienters svåra beteenden och problem inkluderar ett kunskapsbaserat förståelseperspektiv.
- T.ex. en positiv händelse eller annan observation även om den är liten, något negativt som tycks ha minskat, en förmåga eller styrka som patienter har eller har haft tidigare.

HUR KAN POSITIV RAPPORTERING LÅTA?

1. Något positivt kan t.ex vara:

Positivt beteende	Minskat problematiskt beteende	Positiv livshistoria
- Hjälp med patient - Bad om hjälp när han mådde sämre - Visade ny patient utskrivningshälsningar - Prövat Lugna rummet - Ville gå hela promenadrundan - Log för första gången sedan inskrivningen	- Inte varit hotfull idag - Kunde sparka i väggen istället för att skada sig själv vid ångestattacken - Spottat på golvet istället för mot andra - Har klarat att bara försöka avvika vid ett tillfälle	- Fick pris som bästa plåtslagare förra året - Har ett fadderbarn - Byggde som tonåring en segelbåt med sin morfar - Har en kolonilott och odlar egna grönsaker - Har kommit bland de 1000 första på Stockholm Marathon

2. Observationer av problematiska patientbeteenden beskrivs objektivt utan att patienten kallas jobbig, tjatig, lättkränt, elak, lat, manipulativ:

"Patienten har knackat på expeditionen flera gånger varje timme och frågat om besked kring permissionen, verkar inte lyssna på beskeden han får."

3. Möjliga bakomliggande orsaker lyfts:

"Patienten är gränspsykotisk och har problem med tidsorientering, har också svårt att vara ensam med sin ångest"

4. Poängen: När vi möter patienten efter rapporten har vi en mer nyanserad bild av patienten och inte bara elände.

6. Vänliga ord

- Olika affischer sätts upp och byts ut regelbundet på expeditionen och andra liknande personalutrymmen.
- Affischerna innehåller inspiration och påminnelser om att använda vänliga sätt att tänka och uttrycka sig när man ska belysa en patient
 - att göra något,
 - sluta göra något eller
 - när man måste säga nej.

Innan du ber patienten om att göra något,
tänk efter:

Är det för svårt för patienten att klara av just nu?

Minska då dina förväntningar
och hjälp patienten att klara av uppgiften.

**Lova inget till patienter som du inte kan hålla.
Gör allt du kan för att hålla löften och åtaganden,
och om det inte har gått,
kom ihåg att gå till patienten och förklara varför.**

Insatser 7-10: Stöd vid svåra besked och känslor

Namn på insats	Våldspreventivt fokus
 7. Stöd vid svåra besked	Förmedla empati Stärka känslomässig egenvårdsförmåga Involvera patienten i nedtrappning och problemlösning Öka trygghet och minska oro efter incidenter på avdelningen
 8. Lugnande stöd	
 9. Nedtrappning	
 10. Återskapa trygghet	

7. Stöd vid svåra besked

- Om patienten ska få ett negativt besked, t.ex. avslag på något, något tråkigt som hänt i familjen, något har blivit inställt, försenat osv läggs särskild omsorg och omtanke kring hur beskedet ska bäst kunna tas emot av patienten.
- Fokus på t.ex.
 - Hur beskedet läggs fram
 - Vem
 - Var
 - Tajming
 - Uppföljande stöd

8. Lugnande stöd

- Patienter uppmuntras och stöttas att utveckla sin egen förmåga att lugna sig vid stress och svåra känslor.
- Kan vara i kombination med vid-behovsmedicinering eller för att träna på att minska detta.
- Avdelningen har ett utbud av lugnande och distraherande "prylar" som patienten kan välja ett antal av och ha i en egen "box" att använda under vårdtiden och som kan tas hem vid utskrivning.
- Lugna rummet prioriteras som en viktig tillgång på avdelningen.

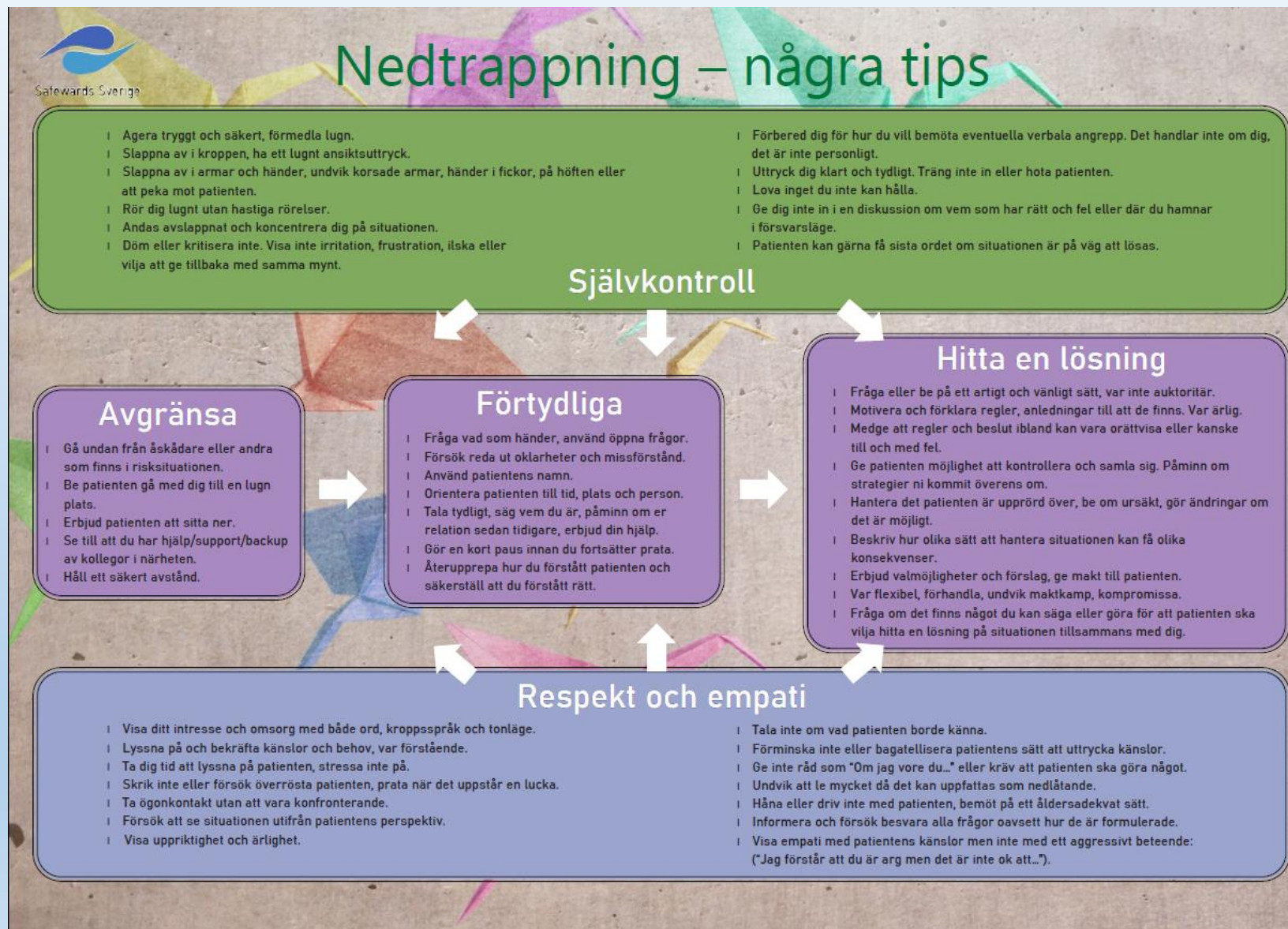

9. Nedtrappning

- Nedtrappningstekniker (de-escalation) av svåra beteenden som i mesta möjliga mån involverar patienten i klargörande av problemet och möjliga lösningar.
- Nedtrappningstekniker sammanställs på en affisch som sätts upp i lämpliga personalutrymmen.
- Uppföljningar och uppdateringar av affischens användning

Nedtrappning

10. Återskapa trygghet

- Efter att stressande eller upprörande händelser och konflikter inträffat på avdelningen arbetar personal med att:
 - Ge patienter relevant information om vad som hänt
 - Vara extra synliga på avdelningen
 - Lyssna och visa förståelse och respekt för oro som händelsen väckt
 - Identifiera patienter som behöver särskilt stöd efter händelsen.

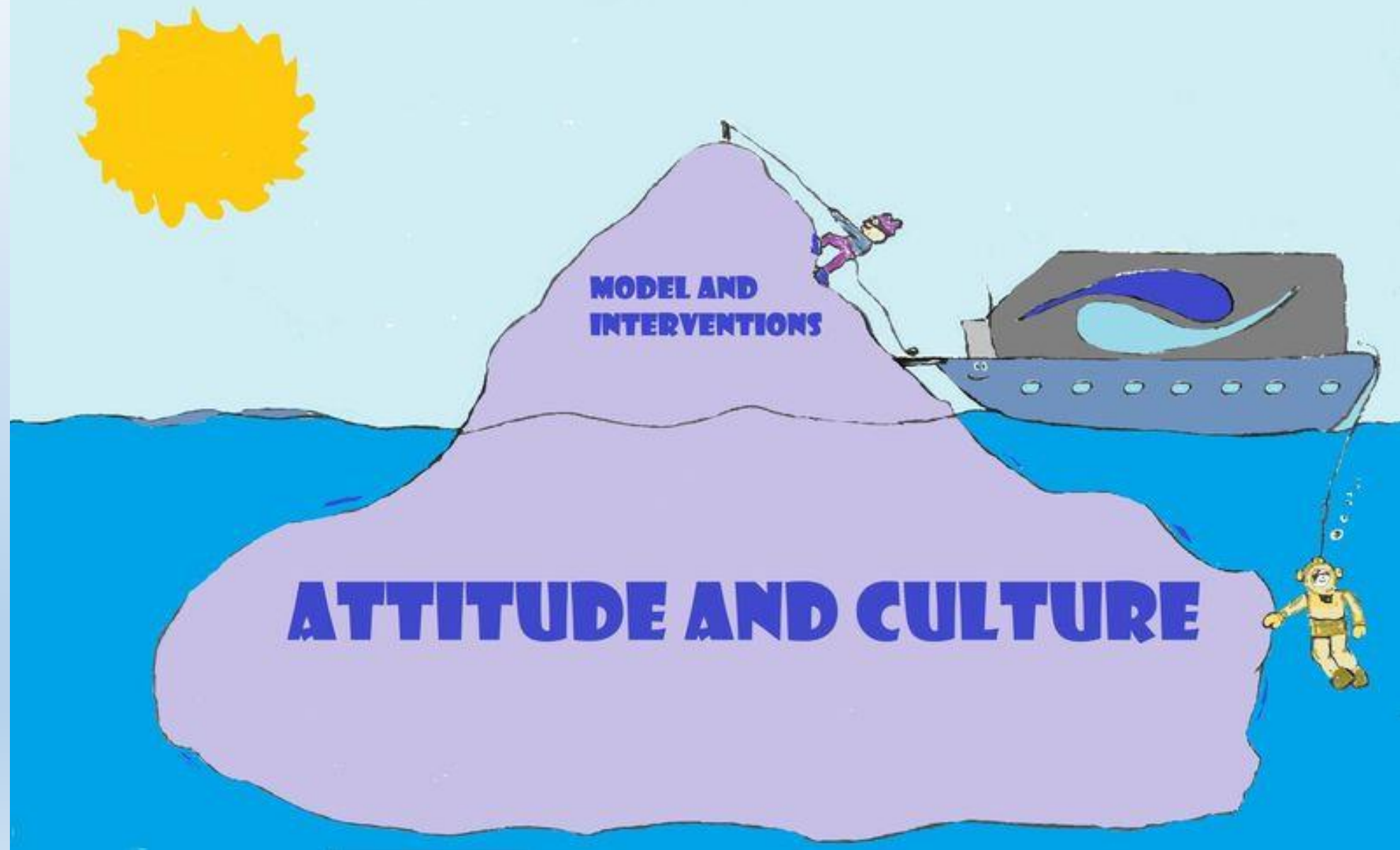
Nätverket

- Nationella seminarier via Zoom varje månad.
- Hemsidan; <https://safewardssverige.wordpress.com/>
- Facebookgruppen; Trygg och meningsfull psykiatrisk heldygnsvård.

Forskning

- Stockholm (Anna Björdahl), Örebro (Lars Kjellin) och Göteborg.
- AFA-försäkring, 2020-2023, och FORTE, 2022-25.

SAFEWARDS ICEBURG

Tack för att ni lyssnade!

veikko.pelto-piri@regionorebrolan.se